

TEMA: RÖRELSESJUKDOMAR HOS BARN

Fler barn kan hjälpas till bättre rörelse

Juvenil idiopatisk artrit, spasticitet, Duchennes muskeldystrofi och PEVA (klumpfot) är några exempel där senare års behandlingsframsteg varit påtagliga. Svenska preventionsprogram, långtidsuppföljningar och kvalitetsregister ger unika möjligheter.

GUNNAR HÄGGLUND, professor, överläkare i barnortopedi, ortopedkliniken, Skånes universitetssjukhus, Lund
gunnar.hagglund@med.lu.se

Rörelseorganens sjukdomar hos barn omfattar ett brett spektrum, från tillstånd som de flesta läkare ofta möter till sällsynta sjukdomar vars behandling kräver koncentration till sub-specialister.

Den kanske vanligaste konsultationen gäller variationer av det normala, som plattfot, hjulbenthet och inåtrotation av benen. I de flesta av dessa fall krävs bara en förklaring. För att avgöra när avvikelser från det normala är så stora att behandling är lämplig krävs kunskap om rörelseorganens naturliga utveckling.

Många barn deltar i olika idrotter, vilket i ett hälsoperspektiv är positivt. Medaljens baksida är att en stor del av barnolycksfallen på våra akutmottagningar har uppkommit i samband med idrott. Det är därför viktigt att vi följer och analyserar skadepanoramat så att vi kan ta fram förebyggande åtgärder.

Sverige är internationellt känt för tre viktiga delar då det gäller rörelseorganens sjukdomar hos barn; preventionsprogram, långtidsuppföljningar och kvalitetsregister.

En viktig orsak till att vi blivit framstående kring detta är vår organisation av sjukvården och möjligheten att med vårt personnummersystem och våra personregister följa barn långt upp i vuxen ålder.

På 1950-talet infördes höftscreening av alla nyfödda i landet. På 1990-talet startades ett kvalitetsregister och uppföljningsprogram för att bli förhindra höftluxation hos barn med cerebral pares. Med dessa preventionsprogram har

andelen barn som utvecklat höftluxation minskat dramatiskt, med förbättrad funktion, minskat lidande och reducerade sjukvårdskostnader som följd. Dessa sätt att förhindra höftluxation har spritts över världen.

Flera nya behandlingsmetoder har påtagligt förbättrat situationen vid flera sjukdomar i rörelseorganen hos barn. De nya läkemedlen mot juvenil idiopatisk artrit har resulterat i minskad leddestruktion, minskat behov av operationer och förbättrad livskvalitet. Nya metoder att behandla spasticitet vid neurologiska sjukdomar har förbättrat funktion och minskat lidande hos dessa barn.

Skoliosoperation, andningsbehandling och troligen kortisonbehandling har medfört att personer med Duchennes muskeldystrofi nu kan leva i 40-årsåldern; tidigare avled de flesta före 20 års ålder.

PEVA (pes equinovarus adductus; klumpfot) behandlades förr med omfattande kirurgi. Genom att övergå till seriegipsning med sk Ponseti-teknik har vi lyckats åstadkomma betydligt bättre resultat. Detta är inte minst en framgång för utvecklingsländer, där klumpfot nu kan behandlas med enkla medel.

Flera av våra nationella kvalitetsregister följer barn med sjukdomar i rörelseorganen med relativt låg prevalens: cerebrel pares, ryggmärgsbråck, muskelsjukdomar, juvenil idiopatisk artrit. För att vi ska kunna göra långtidsuppföljningar av naturalförlopp och av olika behandlingar är dessa register en stor tillgång. Trots att Sverige är ett litet land skapar vi genom registren några av världens största och längsta material för forskning och utvärdering.

I detta temanummer belyses de olika framstegen som skett kring rörelseorganens sjukdomar hos barn. ■

INNEHÅLL

740 Medfödd instabilitet och luxation i höften – handläggning i dag
Henrik Düppe

744 Ponsetimetoden – etablerad standardbehandling av klumpfot
Arne Johansson

748 Oliklånga eller sneda ben korrigeras bäst under tillväxten
Henrik Lauge-Pedersen

752 Neuromuskulära sjukdomar är många men ovanliga
Björn Lindvall

754 God hjälp av modern behandling vid juvenil idiopatisk artrit
Lillemor Berntson, Stefan Hagelberg, Bengt Månsson, Anders Fasth

758 Knäskador vanliga bland idrottande barn
Johan von Heideken, Eva Bengtsson Moström, Per-Mats Janarv

762 Behandling av spasticitet kan ge bättre vardagsliv
Kristina Tedroff

765 Positiv utveckling med CPUP
Gunnar Hägglund

GÄSTREDAKTÖR

GUNNAR HÄGGLUND (presentation, se artikel bredvid) har som gästredaktör bistått redaktionen med planering, granskning och artikelurval.

Läkartidningens teman ska förstärka det medicinska innehållet och ge en helhetsbild av aktuella medicinska områden. Nästa tema, i Läkartidningen nr 21, som utkommer den 22 maj, kommer att vara Kroniska njursjukdomar.